

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 1. Existentia Incarnationis probatur contra Judæos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](#)

Disputatio I. Articulus XV.

475

Spiritu, concorditer subtili sinceritate terminavit, falsissimis eorum assertioribus, sive clam, sive in publica voce, præbuerint assensum, simili eos sententiae vindicta sancimus esse plectendos; reservato per omnia iuris privilegia Summi Pontificis Domini & Patris nostri Adriani prima Sedis beatissimi Pape.

Porro Italæ Episcopi Synodum Francofondiensem plenariam vocant, non quid esset oecumenica, sed quia ex omnibus provinciis, ditioni Caroli Magni subjectis, convocata fuerat. Et addunt, reservato per omnia, &c. ut Romano Ponifici pro officio suo ultimum de hereticis judicium relinquant, quod ad illum jure divino sciebant pertinere. Ad Elipandum & ceteros Hispanæ Episcopos libellus ille sacro-syllabus missus est ex decreto Synodi, cum ejus synodica epistola, in qua Felicis heresia accurate exponitur, & cui suas quoque litteras adjunxit Carolus Magnus, qui Synodo interfluerat.

Tom. 7.
Conc. Pa.
1105.

4. Anno 799, in Concilio Romano, Caroli Magni horatur, à Leone III. Adriani successore cum Episcopis 57. celebrato, ex occasione libelli hereticorum, quem Felix scriperat contra epistolam, qua eum Alcuinus, post Francofondiensem Synodum conatus fuerat ad sanam mentem revocare. In hoc Concilio, cuius luctucentum extat testimonium apud Felicem in confessione fidei, quam eodem anno edidit in Aquigranensi Synodo, & in excerptis actorum ejus, quae super sunt in schedis quibusdam Pithanensis, quæ publici juris fecit Philippus Labbeus, in hoc, inquam, Concilio libellus ille, in quem Felix pristinæ heref eos capitallæ concrecerat, damnatus est, & in Felicem ipsum actione tercia à Leone prolatâ sententia est hunc in modum: *Felici Orgellitanæ Ecclesiæ Episcopo. Si noluerit declinare ab heretico dogmate suo, in quo ausus Filium Dei adoptivum afferere, anathema sit, atque ante tribunal Dei omnipotentis condemnatus, seu à sancta & Apoſtolicæ Dei Ecclesiæ extorris, nostroque confortio alienus.*

Eodem anno Carolus Magnus ut Felicianam heresim extingueret, magnam Episcoporum Synodum in Aquigranensi Palacio congregavit, in qua Alcuinus & Felix, jubente Carolo, diebus aliquot confixerunt, ita ut a secunda usque ad septimam sabbati vix aliud gestum sit: victum se tandem Felix, voce flerique testatus est, erroremque suum sincerè depositus, & ad orthodoxam fidem rediit, si ei credimus in professione fidei ab eo tunc edita, sic loquenti: *Totius Ecclesiæ universalis confessio convicti, ad universalem Ecclesiam, Deo favente, ex toto corde nostro reversi sumus, non qualibet simulatione, seu velamine falsitatis, sicut dudum, quod Deus sit, sed ut dixi, vera cordis credulitate & oris professe: quod etiam in conspectu multorum sacerdotiorum & monachorum professi sumus.*

Felicem in Aquigranensi Concilio ad catholicam fidem sincerè conversum esse testatur quoque Alcuinus, lib. 1. adversus Elipandum, in quo ait: *Sed & idem Felix anno prefati glorioſi Principis (Caroli) trigesimo secundo (qui fuit annus Christi 799.) advocatus & voluntarie veniens ad Aquis-Palatum, ibique in presentia domini Regis & optimatum illius, sive sacerdotum Dei rationalibiliter auditus, & veraciter convetus, atque Deo dans gloriam, veramque confessus fidem, in pacem catholicæ unanimitatis reveritus est cum suis discipulis, qui ibi tunc temporis erant presentes.*

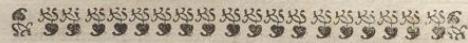
Utrum autem in orthodoxa fide retinenda constans facit, dubium facit scheda post mortem ejus inventa, de qua sanctus Agobardus Lugdunensis Archiepiscopus, qui sub Ludovico Pio floruit, in libro adversum dogmam Felicis conscripto, hec scribit, cap. 1. *Post obitum Felicis illius, qui fuerat quondam Episcopus in sede Orgelliana, inventa est a nobis quadam schedula, ab eo edita sub specie interrogationis & responsoris: quam cum legentes consideraremus, inspeximus hominem diligenter & fraudulenter instaurasse, quantum in se fuit, omnem pravitatem dogmati sui, in qua dudum fuerat detectus & convi-*

tus, & proper quam ab honore Episcopatus depoſitus, &c.

Porro cap. 2. contra nonnullos qui Felicem recte sentire, ex mortuæ integritate, quam præ se ferebat, colligebant, sic loquitur: *Inautem admirantes vitam predicti Felicis, probanda puant cuncta, quæ dixit; nescientes quia non ex vita hominis metienda est fides, sed ex fide probanda est vita: quanquam enim multi bene credentes, male vivendo pereant; nullus tamen male credens, beni vivendo salvatur: solius enim omnipotentis Dei est, nosce occulta hominum, vel quis cum reprehensibili vita humilem mentem geret, aut quis cum landabili vita superbam.*

Quod ad Elipandum attinet, in codem cum Felice errore veritatum esse probat symbolum fidei Elipandianæ, quod Etherius Uxamensis Episcopus ex dictis Elipandi concinnavit, & inseruit lib. 1. quem contra eundem litteras communiter cum beato Presbytero conscripsit. In hoc autem symbolo haec leguntur: *Non per illum (Deus Pater) qui natus est de Virgine, visibilia & invisibilia condidit: sed per illum, qui non est adoptione, sed genere, neque gratia, sed natura (supple Filius) & per ipsum Dei simul & hominis Filium, adoptivum humanitate, & nequaquam adoptivum divinitate, mundum redemit. Et inferius: Qui non fuerit confessus Jesum Christum adoptivum humanitate, & nequaquam adoptivum divinitate, & hereticus est, & exterminetur. Elipandus igitur post Magistrum suum Felicem, Christum quæ homo est, vel, quod idem est, humanitatem seu hominem in Christo adoptivum Dei Filium fuisse afferuit: ita ut in eodem Christo duos filios Dei, unum naturæ & generi, alterum gratia & adoptione discreverit.*

Utrum autem Elipandus ad sanam mentem & fidem orthodoxam aliquando redierit, incertum est. De eo haec scribit Joannes Mariana, lib. 7. annalium Hispania cap. 8. *Quid Elipando contigerit, clam est, ac credam potius sententia Patrum obtemperasse, pravaque opinioni depositioni mutasse, &c.*

D I S P U T A T I O II.

De Incarnationis existentia.

A R T I C U L U S I.

Existentia Incarnationis probatur contra Judæos.

Ad probandam contra Judæos incarnationis existentiam, hic tria nobis ostendenda sunt: 1. Messiam esse verum Deum. 2. Messiam illum, qui verus Deus est, à multis jam saeculis advenisse. 3. Messiam illum, qui jam à multis saeculis advenit, non alium esse quam Jesum Christum, ex Maria Virgine natum anno 42. imperii Augusti, & à Judæis in crucem actum anno 20. Tiberii Imperatoris.

S. I.

Messias est homo Deus, seu Persona sanctissima Trinitatis, in duabus naturis, divina scilicet & humana, subsistens.

Prob. 1. ex Psalmis Davidicis. Psalm. 2. Messiam ipsum sic loquenter inducit Psaltes. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctam ejus, prædicans præceptum ejus. Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genus te. Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam. Quod Psaltes regius hic loquenter inducat Messiam, manifestum est ex his verbis: Ego autem constitutus sum, &c. quibus exprimitur regnum spirituale Messiae & ex istis: Postula à me, & dabo tibi, &c. quibus continetur promissio Messiae facta, quod eum gentes, ad fidem ejus converte, adoratur sint ut Deum, eique ut Regi obsecratur. Cum autem Deus Pater Messiae*

Messiae dicit, *Filius meus es tu*, dicit eum esse Filium suum modo singulare, ipsique soli proprio, adedque naturalem, non verò tantum per adoptionem vel participationem Filium suum esse; & perinde est, ac si diceret: *Alii homines, justi scilicet, sunt filii mei improprio & imperfetto modo, tu vero specialiter Filius meus es, verus ac naturalis, ut potest à me ex propria mea substantia genitus in aeternitate, quæ est hodie, seu præsens, principio ac fine carens.*

Psalmus 44. dicitur: *Sedes tua Deus in seculum seculi, virga directionis virga regni tui. Dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus oleo lætitiae pro confortibus tuis.* Hic Psaltes eundem vocat Deum aeternum, qui dilexit iustitiam, & odit iniquitatem, atque idecirco unctus est oleo lætitiae pro confortibus suis. Hac autem duo manifeste convenire non possunt, nisi uni & eidem, qui simul sit Deus & homo: unde verba laudata intelligi non possunt de Salomone, qui fuit purus homo: superest igitur ut intelligantur de Messia, cuius typus ac figura Salomon fuit, & quem proinde confitendum est esse simul Deum & hominem.

Psalmus 109. dicitur: *Dixit Dominus Domino meo: Sede à dextris meis.* Hic cum Psaltes ait: *Dixit Dominus: nomine Domini Deum intelligit, de quo dubitari non potest.* Ergo cùm ait: *Domino meo: patiter Deum intelligit nomine Domini;* quod aperte probatur ex eo, quod inferius Dominus alloquens eum, quem David Dominum suum vocat, ait: *Ex uero ante Luciferum (hoc est, ex substantia mea ab aeterno) genui te.* Quod autem David per eum, quem voca Dominum suum, Messiam intelligat, manifestum est ex eo, quod dicit illum fore sacerdotem in aeternum: *Juravit Dominus, inquit, & non paenabit eum: Tu es sacerdos in aeternum secundario ordinem Melchisedech.* Quod sanè soli Messia convenire potest. Ex hoc igitur loco habemus Messiam fore simul hominem & Deum; & horum verborum: *Dixit Dominus, &c. sensus est: Dixit Deus Pater Deo Filio qua homini: Sede à dextris meis: donec ponam inimicos tuos, &c.* Porro Psaltes facer Deum Filium appellat Dominum suum, quia per incarnationem speciali modo noster futurus erat, juxta illud Isaiae, cap. 9. *Parvulus natus est nobis, & Filius datus est nobis.*

Prob. 2. Ex prophetia Isaiae, qui sic loquitur cap. 9. *Parvulus natus est nobis, & Filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum ejus, & vocabitus nomen ejus, admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, Pater futuri seculi, Princeps pacis. Multipliabitur ejus imperium, & pacis non erit finis: super solium David, & super regnum ejus sedebit, ut confirmet illud & corroboret in iudicio & iustitia, amoedo & usque in sempiternum.* Hæc autem verba de alio intelligi non possunt, quam de Messia: de quo enim alio dici potuit, quod esset Pater futuri seculi, Princeps pacis, cuius non erit finis, & quod imperium ejus aeternum erit? Sed eum, de quo loquitur, Isaías simpliciter vocat Deum, & nomen Dei simpliciter ac sine ullo addito diminuente, soli vero Deo tribuitur in Scriptura. Ergo ex Isaia Messias est verus Deus, adeoque homo Deus.

Idem cap. 35. ait: Dicte pueris: Confortamini, & nolite timere ... Deus ipse veniet, & salvabit vos. Tunc aperientur oculi cœcorum & aures furorum patebunt. Tunc saliet sicut cervus claudus, & aperta erit lingua mutorum. Hic Propheta loquitur de adventu Messiae, ut patet ex his verbis: *Tunc aperientur, &c. quibus enumerat miracula, quæ Messias patratur erat, & perinde est, ac si diceret: Non Propheta aliquis, qui cùm esset purus homo, salvare vos non posset, sed Deus ipse veniet, ut salvet vos; & cùm venerit, missionem ac divinitatem suam probabit, cœcorum oculos, & furorum aures aperiendo, mutorum linguas solvendo, & claudos ergendo.* Cùm autem Messiam Deum ipsum esse dicit, proculdubio dicit, eum esse verum Deum.

Denique cap. 45. postquam suum videndi Messiae desiderium expressit: *Rorate cali desuper, & nubes pluant iustum; aperiat terra, & germet Salvatorem;* & inferius prophanando prædicti, gentes ad Messiam converendas, *Hec dicit Dominus ... Sabaim viri sublimes ad te transibunt, & tui erunt: post te ambulabunt, vinciti manicis pergent; sic prosequitur: Et te adorabunt, teque deprecabuntur: tantum in te est Deus, & non est absque te Deus. Vere tu es Deus absconditus, Deus Israel Salvator.* Hac autem verba, ut patet ex superioribus, hæc dicit Dominus, non sunt ipsius Prophetæ Deum alloquensis, sed Domini seu Dei loquentis ad Messiam, quem vocat Deum absconditum, Deum Salvatorem Israel, cùm homines salvare solius Dei veri proprium sit.

Messias igitur est verus Deus, nempe Deus Filius: verba enim laudata, cùm sint verba Dei loquentis ad Deum, verba sunt Dei Patris loquentis ad Deum Filium, cui dicit 1. *In te est Deus, & non est absque te Deus,* quia in divinis Pater est in Filio, & Filius in Patre propter identitatem naturæ; & propter eandem rationem Pater nec est Deus absque Filio, nec est aliud Deus à Filio. 2. *Vere tu es Deus absconditus, quia Deus Filius, ut ait Apostolus ad Philip. cap. 2. scilicet exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo;* quia Deus Filius gloriam ac majestatem divinam abscondit sub velamine humanitatis, quam assumpsit, ut nos redimeret, & Patri suo reconciliaret; unde & dicitur *Israël Salvator.*

Prob. 3. Ex aliis Prophetis. Baruch cap. 3. sic loquitur: *Hic est Deus noster, & non estimabatur alius adversus eum.* Hic advenit omnem viam disciplina, & tradidit illam Jacob pueru suo: post hac in terris visus est, & cum hominibus conversatus est. Hic Propheta evidenter loquitur de vero Deo, cùm sic ait: *Hic est Deus noster, &c.* Præterea loquitur de Deo, qui legem dedit Israëlitis, & quem proinde verum esse Deum non negabunt Judæi. De hoc autem vero Deo afferit, præteritum tempus pro futuro assumens, post hac, hoc est, post legem Israëlitis datam, in terris apparuisse & cum hominibus conversatum esse, humanitate scilicet assumpta, & sibi substantialiter unita: de hac enim speciali apparitione, & non de alia necessariò intelligitur Propheta: nam si de alia loqueretur, quæ sit per Angelos in aeris corporibus assumptis, vel per solam imaginariam aut sensibilem aliquam representationem, non diceret, post hac in terris visus est, quia ante legem datum Deus eo modo in terris visus fuerat, & cum Abraham, Jacob, aliisque sanctis hominibus fuerat conversatus. Hic autem Deus homo factus, aliud non est, quam Messias.

*Michæl cap. 5. legitur: Et tu Bethleem Ephrata, parvulus est in millibus Juda, ex te mibi egredietur qui sic dominator in Israël; quibus verbis promittitur Messias, & Bethleem nasciturus prædictur, ut Principes sacerdotum & scribæ populi responderunt Herodi scilicet ab eis, ubi Christus nascetur. Hunc autem Messiam verum esse Deum statim aperte significatur his verbis: *Et egressus ejus ab initio à diebus aeternis, quibus aeterna ejus secundum divinitatem generatio exprimitur: dictio enim illa, ab initio, conjuncta cum hac alia, à diebus aeternitatis, significat existentiam sine principio.**

Zachariae denique cap. 2. hæc habentur: *Hec dicit Dominus exercitum: Post gloriam misit me ad gentes, quæ spoliaverunt vos ... & cognoscetis, quia Dominus exercitum misit me.* Lauda & latere filia Sion: *quia ecce ego venio, & habitabo in mediote, ait Dominus.* In hoc quoque texu manifestè agitur de Messia, & in eo Dominus exercitum dicit, se ad gentes misum esse à Domino exercitum, leque venturum, & in medio Israëlitarum habitatum. At quis est ille Dominus exercitum, qui misit, nisi Deus Pater? Et quis est Dominus exercitum, qui missus est, & in medio Israëlitarum habitavit, nisi

nisi Deus Filius, qui homo factus est, Messias igitur est Deus Filius, homo factus adēque simul homo & Deus.

§. II.

Messias ille, qui simul est verus Deus & homo verus, jam à multis saeculis advenit.

P Rob. 1. ex cap. 49. Geneeos, in quo sic loquitur Jacob: *Non auferetur sceptrum de Juda, & dux de semore ejus, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium.* Hic Jacob loquitur de Messia; nam fore expectationem gentium, omnino convenit Messias, qui venturus erat ad salvandas gentes & nulli alteri aptari potest: de quo enim alio verè dici potuissest: *Et erit expectatio, &c.* Ergo sceptrum de Juda & dux de semore ejus, hoc est omnes suprema potestas à tribu Juda auferenda non fuit, donec veniret Messias. Ergo cum jam à multis saeculis omni potestate iupremis ipsiati sint Iudei, confitendum est Messiam jam à multis saeculis advenisse.

Prob. 2. ex Danielis cap. 9, in quo Danielem alloquens Angelus ait: *Septuaginta hebdomades abbreviata sunt super populum tuum, & super urbem sanctam tuam, ut consumetur pravaricatio, & finiera accipiat peccatum, & deteatur iniquitas, & adducatur iustitia sempiterna, & impleatur visio & propheta, & ungatur Sanctus Sanctorum.* Scito ergo & animadverte. Ab exiū sermonis, ut iterum adificetur Jerusalem, usque ad Christum Ducem, hebdomades septem, & hebdomades sexaginta duas erunt: & rursum edificabitur platea, & muri in angustia temporum. Et post hebdomades sexaginta duas occidetur Christus: & non erit ejus populus, qui eum negaturus est. Et civitatem & sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo: & finis ejus vastitas, & post finem belli statuta desolatio. Confirmabit autem padum multis hebdomada una: & in dimidio hebdomadis deficit hostia & sacrificium; & erit in templo abominationis desolationis, & usque ad consummationem & finem perseverantis desolatio.

I. In hac propheteria, Angelus per Christum Ducem Messiam intelligi: nam vocat eum Sanctum Sanctorum quæ denominatio homini puro convenire non potest talis enim reduplicatio, secundum proprietatem lingua Hebraicæ, significat supremam dignitatem & excellentiam in ratione sanctitatis, adēque ei tantum convenit, qui non ex accidenti, sed ex se & natura sua sanctus est, ac principium & sons omnis sanctitatis participata, qualis est solus Deus, non homo purus. Praterea angelus dicit, per Christum ducem iniquitatem delendam, & adducendam iustitiam sempiternam, quod ab homine puro praestari non potest: intelligit igitur angelus Messiam, quem esse simul hominem & Deum supra probavimus.

2. Angelus dicit Christum ducem post septem & sexaginta duas, hoc est, post sexaginta novem hebdomadas venturum, & intra decimam occidendum. 3. Hebdomades illæ, de quibus loquitur angelus, vel sunt dierum, vel annorum: nam in Scriptura nulla aliarum hebdomadum mentio fit. 4. Cum non sint hebdomades dierum, quod facile concedunt omnes, vel sunt hebdomades annorum lunarium, omisisse emblemis; vel ad summum annorum solarium. 5. Dato quod sint hebdomades annorum solarium, jam à multi saeculis effluxerunt: nam tardius inchoari non possunt, quam anno vigesimo imperii Artaxerxis, quo anno Artaxerxes decretum fecit, quo indebat urbem Hierosolymam reædificari. Ab illo autem vigesimo Artaxerxis anno hactenus elapsi sunt anni supra ter mille, & septuaginta hebdomades annorum facient tantum annos, quadragesitos novaginta.

Ex allata igitur prophateria clarum est jam à multis saeculis venisse Messiam, quod adhuc ex eadem prophateria amplius demonstratur: nam in ea dicit angelus, in paenam Christi ducis occisi, populum cum Duce venturum, civitatem ac sanctuarium dissipare.

turum, quod imperante Vespafiano à Romano exercitu, duce Tito ejus filio, ab annis supra mille & sexcentos, factum esse ignorat nemo. Ergo saltem ab annis supra mille & sexcentos effluxere hebdomades Danielis. Ergo, &c.

Prob. 3. Ex cap. 2. Aggæi Propheta, in quo hæc leguntur: *Aduic unum modicum est, & ego commovebo cælum, & terram, & mare, & aridam. Et movebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus, & implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum. Meum est argentum, & meum est aurum, dicit Dominus exercituum. Magna erit gloria domus istius novissime, plus quam prima.* In hac propheria agitur de Messia: quem enim alium vocare potuissest desideratum cunctis gentibus? Sic autem eum vocat, vel quia ante adventum ejus nunquam defuere inter gentes, qui fidem illius & desiderium habent: vel certè quia quamvis gentes, quæ illum ignorabant, illum non desiderarent, eis tamen maxime desiderabilius erat, cùm adventu illius maximè indigerent. Vel denique, quia more prophetarum, præteritum pro futuro usurpans, futurum erat, ut aliquando Messias desideraretur, & amaretur à gentibus.

Itaque cùm Iudei ex captivitate Babylonica reditentes, Hierosolymæ alterum templum adificantes, Darío Hystaspè Persis imperante, tristes essent, & dejecti animis, eò quod templum illud, quod adificant, videretur eis humilius templo Salomonis, ei quæ minimè æquiparandum; Aggæus, ut eos confoletur, & alacriores atque ad opus promptiores efficiat, loquitur eis de adventu Messiae, & prædictit illum præsentiæ sua aliquando cohonestaturum templum, quod adificant, adēque hujus templi, longè maiorem fore gloriam, quam fuerit gloria templi, quod Salomon extruxerat, quodque nobilitatum tantum fuerat præsentiæ arca fœderis, qua non fuit nisi umbra quadam & figura Messiae. Ergo cùm templum, à Iudeis post captivitatem Babylonicanam adificantum, ac deinde ab Herode Rege restauratum, jam à multis saeculis destructum & solo æquatum sit à Romanis, vel Aggeus Propheta falsum prophetavit, & mentitus est, quod non concedunt Iudei, vel jam à multis saeculis advenit Messias.

Idem argumentum sumi potest ex Malachia cap. 3. ubi per Prophetam sic Messias ipse loquitur: *Ecce ego mitto Angelum meum, & preparabit viam ante faciem meam: quibus verbis prædictitur adventus præcursoris Messiae.* Tum continuo Prophetæ subiecit: *Et statim veniet ad templum suum dominator, quem vos queritis (quibus verbis aperte dicitur Messias esse Deus) & Angelus testamenti, quem vos vultis (Messiam Propheta angelum testamenti vocat, eò quod novum testamentum, novamque legem gratie condituras erat.)* Templum autem illud, ad quod venturum fuisset Messiam, prædictit Malachias, non fuit templum Salomonis; hic enim Propheta vixit tempore Artaxerxis Longimanus; sed secundum templum à Iudeis post captivitatem extructum, cuius à tot jam saeculis nullum extat vestigium: unde Messias jam à multis saeculis advenit, vel Malachias falsum prædictit, quod dici non potest.

§. III.

Messias, quem hominem simul & Deum esse, & à plurimis jam saeculis advenisse probavimus, alias non est, quam Christus, seu Jesus ex Maria Virgine natus, Augusto imperante, & sub Tiberio ab Iudeis cruci affixus.

P Rob. Nam omnia quæ à Prophetis de Messia prænunciata fuerunt, impleta sunt in Christo, ut non difficilè ostendit potest inductione. 1. enim prodigia, quibus adventum suum probatur erat Messias, enumerans Iaias cap. 35. sic loquitur: *Deus ipse veniet & salvabit vos: tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patetebunt. Tunc saliet sicut cervus celandus, & aperta erit lingua mutorum.* Atqui Christus

Nas cœcorum oculos & aures surdorum aperuit, clavos erexit, & solvit linguam mutorum; quin etiam omne morborum genus sanavit, & mortuos suscitavit; &c, quod diligenter observandum est, ea omnia miracula, ut probaret se Messiam esse, patravit. Quod planè suffici, secluso omni alio argumento, ad veritatis, quam hic probare intendimus, demonstrationem: unde cum Matthaei, cap. 11, Joannes in vinculis duos de discipulis suis mittit ad Christum, cui dicant: Tu es qui venturus es, an aliud expectamus? responderet Christus: Euntes renunciate Joanni, que audistis & vidistis: cœci vident, claudi ambulanti, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgent. &c.

2. Prophetæ prædixerunt, à Messia gentes ad verū Dei fidem convertendas: nam sic ait Isaïas, cap. 49. Ecce dedi te in lucem gentium, ut sis filius mea usque ad extremum terræ. Et Zacharias, cap. 2. Laudat & laetare filia Sion: quia ecce ego venio... & applicabuntur gentes multe ad Dominum in die illa, & erunt mihi in populum. Atqui notum omnibus est, à Christo per discipulos suos gentes ad verū Dei fidem esse conversas. Quin etiam prædictit Isaïas Messiam ex Iudeis ad se conversis homines in universum orbem misserum esse, & ab hominibus illis gentibus omnibus gloriam ejus annunciatum iri: nam ait Prophetam, cap. 66. Et mittam ex eis qui salvati fuierint, ad gentes in mare, in Africam, & Lydiām, tendentes sagittam, in Italiam & Graciam, ad insulas longe, ad eos, qui non audierunt de me, & non viderunt gloriam meam, & annunciant gloriam meam (hoc est miracula à me patrata, quibus probavi me Filium Dei esse, & à Deo Patre missum ad redimendum genus humanum.) Atqui Christus Apostolos, quos ex Iudeis sibi adjunctis elegerat, misit in universum orbem, qui doctrinam ejus, & miracula ab eo patrata prædicarunt gentibus, & tot ipsi prodigiis prædicationem suam confirmarunt, ut gentes, relicta idolatria, in Christum crediderint, eumque ut verum Deum, & hominum Salvatorem adoraverint, coluerint, arque invocaverint. Quod etiam expresse ab Isaïa, cap. 45. prænunciatum esse legimus: postquam enim dixit, Aegyptios, Aethiopas, & Sabæos ad Messian transiit, & post eum viñctos manicis, hoc est, ingenti erga ipsum amoris ac devotionis affectu ambulaturos, sic pergit: Et te adorabunt, teque deprecabuntur.

3. Prophetæ exponentes ea, quæ à Iudeis pasturis erat Messias, passionis Christi circumstantias omnes ita accuratè describunt, ut eos Christum ipsum patientem suis oculis, cùm scriberent, vidisse dicent, ut probatur ex Psalmō 21. in quo Messiam loquenter sic inducit David: Deus Deus meus respice in me! quare me dereliquisti... ego autem sum vermis & non homo: opprobrium hominum & oblectia plebis. Omnes videntes me, deriserunt me: locuti sunt labii, & moverunt caput. Speravit in Domino, eripiāt cum..... concilium malignantium obserdit me, foderunt manus meas & pedes meos: dinumeraverunt omnia ossa mea.

Ex Psalmo 68. in quo per os Davidis loquens Messias ait: Sustinui qui simul contristaretur, & non fuit: & qui consolaretur, & non inveni. Et dedecunt in escam meam fel & in siti mea potaverunt me acetum.

Ex Isaïa cap. 53. ubi de Messia sic loquitur: Non est species ei, neque decors: & vidimus eum, & non erat aspectus, & desideravimus eum: despectum & novissimum virorum, virum dolorum ..... sicut ovis ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram tendente se obmutescet, & non aperiet os suum ..... & cum sceleratis reputatus est... & pro transgressoribus rogavit.

Denique ex Zacharia cap. 12. in quo sic ait ipse Messias: Et effundam super dominum David, & super habitatores Jerusalēm Spiritum gratia & precum (quibus verbis manifestè probat se Deum esse) & aspirant ad me quenos confixerunt. Et cap. 13. hæc leguntur:

tur: Et dicetur ei: Quid sunt plaga ista in medio manuum tuarum? Et dicet: His plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me (hoc est, qui à tot sæculis adventum meum expectabant, meque ut libera-torem suum videre desiderabant.) Hæc enim omnia in passione Christi contigisse, liquet ex Evangelistis, qui hujusc Christi passionis historiam scripserunt in oculis ipsorum summus Judeorum, quorum tamen nullum reclamasse legimus, præterquam quod Evangelistarum narratio ita omnibus veritatis characteribus insignitur, ut apud nullum vel mediocri sapientia prædictum, in falsitatis suspicionem venire queat.

Obj. 1. Prophetia Jacob, Non auferetur sceptrum de Iuda, &c. Christo nullatenus aptari potest. R. hoc esse falsum, & dico hanc prophetiam in Christo impletam fuisse. Pro quo accipe sequentia 1. In prophetia Jacob, Scerum & Dux non sunt voces synonyma, sed nomine sceptri potestas regia, & nomine ducis suprema potestas judicandi populum significatur. Cum dicitur: Non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de semore ejus, donec, &c. sensus non est, quod neutra potestas auferetur, sed quod utraque non auferetur à Iuda, donec, &c.

3. Sicut prima potestas in Regibus, ita secunda residuebat in supremo senatu, quem aliquot post Christum sæculi Talmudista Sanhedrin nominarunt à nomine Greco σεβαστον, quo significatur confessus, hoc est, conuentus hominum simul fœdamentum. In hoc autem supremo senatu primarii judices erant ex tribu Iuda oriundi, & constabat septuaginta senioribus, seu senatoribus, ut patet ex Numerorum cap. 11. ubi legitur: Et dixit Dominus ad Moyensem: Congrega mihi septuaginta viros de senibus Irael, quos tu nosli, quod senes populi sint ac magistri: & ducas eos ad osculum tabernaculi fœderis, faciesque ibi stare tecum, ut descendam & loquar tibi, & auferam de spiritu tuo, tradamque eis, ut sustentent tecum onus populi, & non tu solus graveris. Quibus verbis præcipit Deus, ut instituat supremus ille senatus; vel certè ei jam instituto supra-ma potestas confertur.

4. Utrunque potestas anno mundi 3314. Samaria à Salmanzare Assyriorum Rege capta, & decem tribus in captivitatem adductis ac dissipatis, atque ita in regno Israelitarum extincto, devoluta est ad solam tributum Iuda, ad quam redacta quoque est tota Hebreorum gens, qui postmodum Iudei appellati sunt & utraque potestate potiti sicut ad captivitatem Babyloniam.

5. In captivitate Babylonica, amissa potestate regia, supremus Iudeorum senatus supremam suam judicandi potestatem, annuentibus Chaldeorum, ac subinde Perlarum Regibus; retinuit ulque ad tempora Antiochi, qui cùm, expugnata Hierosolyma, Iudeorum gentem, eorumque senatum perdere veller, à Machabeis repressus est, quo tempore senatus judaicus auctoritatem suam non parum auxit, auctamque servavit, donec à Pompejo Magno Iudea, cum urbe Hierosolyma subacta, in provinciam redacta est, à quo tempore Sanhedrii suprema potestas senatus à Romanis immunita est, & tandem post adventum Christi abolita: quod fortasse significare volunt Iudei, Joannis, cap. 18. cùm dicunt: Nobis non licet interficere quemquam; quasi dicere: Nobis reos ultimo supplicio addicendi potestas ablata est: nisi quis tamen malit, Sanhedrii potestatem supremam non nisi post mortem Christi extinctam esse, quando scilicet ab exercitu Romano, Tito duce, capta Hierosolyma est, & cum templo suo funditus everta.

Itaque ante Christi adventum sceptrum quidem, seu potestatem regiam amiserunt Iudei; at, quod sufficit ut prophetia Jacob verè dicatur impleta fuisse in Christo, non nisi postquam Christus advenit, Iudei amiserunt ducatum, seu supremam populum secundum leges patrias judicandi potestatem, residem-tem in Sanhedrio, seu supremo septuaginta seniorum concilio.

At inquires. Gratias asseritur supremus ille senatus Iudei,

Disputatio II. Articulus I.

479

judaicus, quem nomine Duciis intelligi volumus in prophetia Jacob, vel latente gratis illi supraemna judicandi potestas attribuitur. R. neg. utrumque. Et 1. quidem institutionem illius habemus Num. cap. I. v. 16. *Et dixit Dominus ad Moysen: Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israe. Quae verba Corne- lius à Lapide interpretans, sic ait: „ Licet Exo- di 18. ex suggestione Jetro, Mozes in populo con- struxisset decanos & tribunos, qui lites populi de- ciderent; tamen ultima appellatio semper erat ad Mozen. Ad hanc, maiores caufa ad Mozen refere- bantur. Denique ea qua Deum Deique cultum spe- ctabant, solus Mozes decernebat; quare grave ip- se sustinebat onus; ad quod levandum Deus hic ju- bet deligi septuaginta viros, qui haec tria, aequē ut Mozes præstarent: idēque eos, aequē ac Mo- sen, spiritu propheticō insignivit, ut familiariter Deum consulerent in dubiis, & ab eo edocerentur. Cornelio à Lapide consonat Jacobus Tirinus, qui in eadem Scripturę verba sic loquitur: „ Nota, hos septuaginta seniores non solum separatis, ne- cessitate sic exigente, populum docuisse ac judicial- se, sed etiam communis subinde consilio res majoris momenti definiisse, & vice Moysis difficulta- tes dissoluisse, tanquam supremum quoddam Judai- ex Monarchia concilium ac senatum, a quo nul- la deinceps effet appellatio. Unde Sahedrin Judæo- rum exordium sumpsit.*

Consentit etiam Baronius tom. I. annalium ad annum 31. Christi. „ Erat quidem, inquit, apud Ju- daeos ex senioribus arque magistris conflatum col- legium, quod ab illis Synedriū dicebatur, consta- batque ex septuaginta duobus viris. Hujus origi- nem à Deo per Moysen institutam habes in libro Numeri, quando Deus Moysi præcepit, ut septua- ginta viros deligeret, quos lenes & magistros po- puli esse nosset.

2. Quod supremus ille Judæorum senatus supremam judicandi potestatem habuerit, aperte colligitur verbis qua Numerorum cap. I. subiiciuntur: *Et au- feram de spiritu tuo, tradamque eis, ut sustentent tecum onus populi, & non tu solus graveris. Perinde enim est, ac si Deus diceret: Quia septuaginta viris, quos elegeris, partem jurisdictionis, quam solus ha- buisti hactenus, datus sum, dabo quoque eis par- tem spiritus prophetici, quem solus hactenus habui- si. „ Utitur (inquit Cornelius à Lapide) hac phrasi (auferam de spiritu tuo, tradamque eis) elegantię cauſa; quia Deus, sicut partem oneris ab humeris Moysis ablata, in alios septuaginta dispergit; ita similiter ex spiritu Moysis ad iusti- tendum illud onus comparato, aliquid acceperit, similemque spiritui Moysis spiritum in eos disper- tierit.*

Deus igitur jurisdictionem illam, quam solus Moyses habebat antea, divisit inter Moysen ipsum & septuaginta illos seniores, ex quibus deinceps constitutus erat senatus judaicus, quinque prout Moysi subordinati non fuerunt, ita ut ab illis ad Moysen appellarī non posset. Et verò si ab illorum judicis appellarī potuisset, adeoque appellatum esset ad Moysen, onus populi cum eo non sustentassent, nec munus, quam̄ ante, gravarus fuisset Moyses.

Sic ratiocinatur Jacobus Salianus ad annum mundi 2545. cum Abulensi. „ Onus populi, inquit, in- terpretar Abulensis gravioris cauſas, quarum bo- nā partem deinceps isti septuaginta latiri & diju- dicari erant, & sic Moysen in onore proprio & suo sublevaturi. Accepturi etiam erant partem ju- risdictionis in iis, quæ pertinebant ad Deum, quo- niam ornandi erant divinitus propheticō spiritu, ut Deum consuleret, & de divinis rebus populum, sicut & Moyses, edocere possent. Alioqui nec pa- res huic muneri esse, nec Moysen sublevare potui- sent: idēque, ut idem Doctor ratiocinatur, non erant subordinati Moysi, sicut ii qui consilio Je- theo fuerant instituti: aliqui causa devolveren- tur ad ipsum, & multū temporis ac laboris adhi-

bendū esset in istorum immediatorum processi- bus examinandis; sed planè eandem cum Moyle jurisdictionem, sicut ejusdem cum eo spiritus com- munionem habebant, ut illa verba significant, Au- feram de spiritu tuo, & tradam eis: idēque ne- que ab eis ad Moylen appellatio dabatur, cùm eo- dem spiritu gauderent, & ille sublevandus esset,

uti postulaverat.

At inquires. Senatus ille, à Deo per Moysen in- stitutus, cum septuaginta illis senioribus, quos ele- gerat Moysen, extinctus est; nec alii eis deinceps suc- cesserunt, vel, si alii deinceps eis suscepisti sunt, saltem suscepisti non sunt cum eadem auctoritate. R. neg. utrumque.

Et 1. Quidem quod septuaginta illis senioribus, à Moyle electis, alii deinceps successerint, docet Cornelius à Lapide in cap. I. Num. ubi post verba à no- bis jam citata, sic prosequitur paulo inferius: „ Man- serunt hi septuaginta deinceps, & continuos habue- re successores etiam in Chanaa: „ Tirinus verbis „ jam laudatis; Salianus ad annum mundi 2545. „ Post mortem Moysis, inquit, postquam ventum est in „ terram Chanaan, ubi neque Ioseph, neque Eleazar, „ neque ceteri deinceps, in quos eorum dignitas de- voluta est, Prophetæ erant. Neque item qui istis „ septuaginta Prophetis (ex quibus Moyses iussu Dei „ senatum constituerat) morientibus successerunt in „ domo concilii, ut ajunt Hebrei, sive in senatu & „ confessu judicum, Prophetæ fuerunt: „ Et Baronius ab anno Christi 31. ubi post verba superius citata sic prosequitur: „ Hoc seniorum collegium, junctis „ duobus aliis, qui Heldad & Medad personas agerent, „ qui licet remansissent in castris, eodem tamen af- flati spiritu prophanerunt, numero septuaginta duo- „ rum semper perseveravit in posteris.

Quod post mortem Moysis senatus ille perseverave- rit, etiam ex Scriptura probari potest. Nam lib. I. Ma- chab. cap. 12. ubi dicitur: *Hoc est exemplum epistola- rum, quas scripsit Jonathas Spartiatis: Jonathas sum- mus sacerdos, & seniores gentes, & sacerdotes, &c. Per seniores gentis, qui sacerdotibus præmittuntur, procul dubio intelliguntur senatores. Similiter Joan. cap. I. cum dicitur: Et hoc est testimonium Joannis, quando miserunt Iudei ab Ierosolymis sacerdotes & Le- vitas ad eum, ut interrogarent eum: Tu quis es? (hoc est, utrum esset Messias, an non) nomine Judæorum intelligitur concilium septuaginta seniorum: nam ut recte observat Baronius ad an. Christi 31. legatio illa ad Joannem facta, publica fuit & legitima, qualis fieri tantum poterat a Concilio illo, cuius munus erat imprimis de Prophetā cognoscere. Denique Matth. cap. 26. & 27. de hoc supremo Judæorum senatu agi- tur, ut recte observat Cornelius à Lapide loco jam non semel citato, ubi haec habet: „ Hi seniores (se- ptuaginta illorum, quos Moyses elegerat successo- res) fuerunt, qui in magno illo suo *ωμεδον* sive „ concilio, Christum mortis reum proclamauit, & Pi- lato occidendum trididerunt.*

2. Quod septuaginta senioribus, à Moyle electis, alii deinceps successerint cum pari, adeoque cum su- prema judicandi auctoritate, insinuat Tirinus loco ci- tato, & differtis verbis assert Baroniū ad annum Chri- sti 31. ubi ait: „ Hoc seniorum collegium... septua- ginta duorum semper perseveravit in posteris. Erat „ horum summa auctoritas, ut qui de lege cognos- carent, & de Prophetā, ac simul de Regibus ju- dicarent. Idem affirmit ad annum Christi 231. ubi scribit, existimat le, ad Scripturas sacras ex Hebreo in Gracum, rogante Prolomo Philadelpho, verten- das, „ illos ipsos fuisse vocatos, qui ex officio de „ his, quæ spectarent ad divinam Scripturam, de- „ cernere confuerant; nimis amplissimum illum „ senatum septuaginta duorum seniorum, à Moyle „ primis Dei consilio institutum, quem ultiatori „ voce Sanhedrin dicere confuerunt. Horum nam „ que munus erat, de lege, rege, sacerdote, arque „ Prophetis discernere.

Suprema illa judicandi potestas, quam Synedrio

attri-

attribuimus, demonstrari posse viderur ex Iosepho, lib. 14. antiquitatum Judaicarum, cap. 17. ubi referruntur, matribus corum, quos Herodes necaverat, per singulos dies in templo rogantibus ut ipse (qui tamen tunc temporis Galilea praefectus erat) coram confessu iudicium (hoc est, coram Synodo) facti sui rationem cogeretur reddere, Hyrcanum his permotum, hominem ad iudicium & dicendam caulam evocasse: tum haec inferius subjicit: Porro Hircaurus animadvertisit judices propensores ad damnandum Herodem, rem in sequentem diem distulit, & clam eum admonuit, ut fuga sibi consuleret: non enim esse remedium aliud. Cur autem non aliud erat remedium, & sola fuga sibi consuleret poterat Herodes, nisi quia sententia mortis, vel exilii, aut alterius poenae, si à Synedrio lata fuisset contra Herodem, rescindi non potuisset, nec ab ea ad aliud tribunal superius potuisset appellari?

At inquires. Non Synedrium, sed Summum Pontificem cum sacerdotibus summam habuisse judicandi potestatem in causis tam civilibus, quam sacris, probari videret ex cap. 17. Deuteronomio. ubi haec leguntur: Si difficile & ambiguum apud te iudicium perspexeris inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram, & iudicium intra portas tuas videbis verba variari, surge & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus. Venieque ad sacerdotes Leviticus generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore, quareque ab eis, qui indicabunt tibi iudicium veritatem, & facies quodcumque dixerint, qui presenti loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem eius: sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, neque ad sinistram. Qui autem superbierit, notens obediens sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, & decreto iudicis, morietur homo ille, &c.

R. Moylem, cum ait: *Venies ad sacerdotes leviticus generis, & ad iudicem, &c.* loquitur de Synedrio, cui supremam judicandi attribuit potestatem: perinde enim est, ac si diceret: *Venies ad sacerdotes & judices saeculares, ex quibus Concilium Sanhedrinum constabit, & quibus praerit summus Pontifex; & quoniam summa erit in decernendo hujus Concilii auctoritas, qui decreto ejus noluerit acquiescere, morietur homo ille.* Hanc Hebraorum, quibuscum potissimum hic nobis res est, interpretationem esse, observat Cornelius à Lapide in citatum cap. 17. Deuteronomio, „Hebrei, inquit, hunc versum (*Venies ad sacerdotes & judices*) referunt ad concilium Sanhedrinum, quod erat sumnum, instar parlamenti, & „judicabat de Rege, lege, & Propheta, ad illudque erat ultima appellatio.“

At inquires. Adveratur dictis haec tenus Scriptura lib. 2. Paralip. cap. 19. ubi haec leguntur: *Constituit (Jolaphat) judices terra in cunctis civitatibus Iuda muniti per singula loca . . . . in Hierusalem quoque constituit Josaphat levitas & sacerdotes, & principes familiaram ex Israele (hic Israe pro Iuda ponitur) ut iudicium & causam Domini iudicarent habitatoribus eius.* Pracepitque eis dicens: *Sic agitis in timore Domini fideliter & corde perfecto. Omnem causam, que venerit ad vos, fratrum vestrorum, qui habitant in urbibus suis inter cognationem & cognitionem, ubiqueque quæfio est de lege, de mandato, de ceremoniis, de justificationibus: ostendite eis, ut non peccent, &c.* R. Scripturæ sensum non esse, quod Josaphat primus instituerit judices in regno Iuda, sed quod ab hoc munere indignos vel minus idoneos amoverit, aliosque in eorum locum aut probitate meliores, aut legis divina intelligentia instructiores sufficerit. Ex hoc autem loco habemus, Synedrium sedem suam habuisse Hierosolymis; in eo fuisse non solum levitas & sacerdotes, sed etiam homines saeculares; & ei alia, quæ erant in aliis urbibus tribunalia subordinata, atque ab eis ad illud appellationem fuisse.

At inquires. In propheta Jacob omnino nobis obest haec vox, de fænore ejus. Rsp. neg. Synedrium enim constabat non solum sacerdotibus, qui ex Levi descendebant, sed etiam ex iudicibus saecularibus, qui

erant ex Iuda oriundi, & quidem omnes post separationem decim tribuum à tribu Iuda mortuo Salomonem, initio Roboami factam; quin etiam illos omnes ab eo tempore non solum de tribu Iuda, verè etiam de domo David, de cuius stirpe descendens erat Messias, ejusque regnum collapsum restituturus, fuisse probati videretur ex Philone lib. de temporibus. Unde altera ad objectionem factam responsio nobis suggeritur.

Dici itaque potest, hunc esse sensum prophetæ Jacob: Postquam ablatum fuerit scepterum à posteris Davidis, qui primus de tribu Iuda illud accepturus est, in Synedrio seu supremo senatu Judaico non deficient judices de domo illius, donec veniat, qui mittendus est. Qui sensus Christo nostro planè congruit: nam natus est anno 35. Herodis, qui anno 30. regni sui, ut refert Philo libro citato, Synedrin ex domo David delevit & Annanelum quedam atque Synedrin ex Profelypis sufficit, qui nimis in lege videbantur eruditæ. Quod confirmari potest 1. ex Iosepho lib. 14. antiquitarum Judaicarum cap. 17. ubi ait, quod Herodes regnum adepius, omnes illos judices (quos sibi adversarios expertus fuerat) & Regem quoque (Hircanum) suffulit. 2. Ex Eusebio in chronicis sic loquente: Herodes ad ea, que supra crudeliter gesserat, etiam hoc addidit: virum sororis sue Salomes interfecit, & cum eam alii tradidissent uxorem, etiam hunc necat: scribas quoque & interpres divinae legis pariter necat. Nam per legis divinas interpres procul dubio Eusebius intelligit Synedrii judices, quorum erat interpretari legem divinam. Huic porro secundæ responsionis officere non potest, quod Christus quanto tantum post Synedrii iudicium necem anno natus sit: nam quinque anni in tanto annorum cumulo non sunt alicuius considerationis.

At inquires. Denique in propheta Jacob nomine ducis non nisi violenter intelligi potest Synedrium, R. neg. Cum enim Synedrii summa fuerit etiam in majoribus causis judicandis, & in lege divina populis interpretanda auctoritas, ad illudque non solum de propheta, & urbium ac provinciarum praefectis, sed etiam ut volunt Rabbini, & cum eis non uno loco Baronius, de Regibus judicare, videtur non sine sufficienti fundamento in præfata propheta nomine ducis venire Synedrium illud. Cui vero non placebit haec nostra responsio, querat aliam apud Cornelium à Lapide in caput 49. Genesios pag. 287. & seq.

Obj. 2. Saltem propheta Danielis superioris allata aptari non potest Christo: cum septuaginta illarum hebdomadum, de quibus loquitur Angelus, nullo pacto definiti possit initium cum sufficienti probabilitate. R. neg. & dico ab ipsomet Angelo hebdomadum illarum initium designari per haec verba: *Ab exitu sermonis, ut iterum edificetur Jerusalem, usque ad Christianum Dacem hebdomades septiem, &c.* hoc est, ab eo tempore, quo decretum de reædificanda Hierosolyma factum fuerit, ab eo scilicet, qui adificationem hanc permittere, vel impeditre poterit, &c. Unde certò concludi videretur hebdomadas septuaginta, de quibus loquitur Angelus apud Daniellum, incipiendas esse ab anno 20. regni Artaxerxis Longimanus: nam ex libro 2. Esdræ cap. 2. habemus Artaxerxes, qui Hierosolymæ adificationem permettere, vel impeditre poterat, decretum fecisse de ea restauranda, atque in Iudeam misse Nehemiah, qui eam restauraret.

Præterea, qui contrarium sentiunt, alium principem, cui paruerint Iudei, aliud tempus assignare non possunt, quo Iudeis reædificanda Hierosolymæ potestas facta fuerit. Et vero Cyrus filius templi restaurandi potestatem fecit, ut patet ex lib. 1. Esdræ, cap. 1. ubi sic loquitur Cyrus: *Quis est in vobis de universo populo ejus? Sit Deut illius cum ipso, ascendat in Jerusalem, que est in Iudea, & edificet dominum Domini Dei Israël.* Darius quoque hystræpides templi tantum extriuendi fecit potestatem, ut patet ex codem libro Esdræ cap. 6. ubi ait: *Dimittite fieri templum Dei illud a duce Iudeorum, & a senioribus eorum, ut dominum Dei illam edificant in loco suo.*

Deni-

Denique Nehemias ab Artaxerxe missus, Ecclesiasticus cap. 49. laudatur, quod urbem aedificaverit: *Et Nehemias, inquit, in memoriam multi temporis, qui erexit nobis muros eversos, & stare fecit portas & serras, qui erexit domos nostras.* Zorobabel vero, quem Cyrus misera, ibidem laudatur tantum, quod templum extruxerit. *Quomodo, inquit Ecclesiasticus, amplificemus Zorobabel?* Nam & ipse quasi signum in dextera manu: sic & Jesum filium Ioseph, qui in diebus suis aedificaverunt domum, & exaltaverunt templum sanctum Domino, paratum in gloriam sempiternam.

At inquires. Septuaginta hebdomades constant ex annis 490. At ab anno vigesimo Artaxerxis usque ad Christum occisum, inveniuntur ad summum anni 478. qui conflantur ex anni 444. ad ejus ortum, & triginta quatuor inchoati ad mortem ejus. R. hoc verum esse de annis solariibus, sed annis solaribus 478. aequivalent anni lunares 490. nam anni lunares sunt dierum 354. solares vero 365. cum quadrante. Cum autem Angelus dicit: Christum intra hebdomadas septuaginta occidendum, loquitur de hebdomadibus annorum, non solarium, sed lunarium, omisso embolismi, seu mensibus intercalaribus; quod sufficienter probari videtur ex eo, quod Angelus hebdomadas illas vocet abbreviatas, & Septuaginta vocent concisas. *Nota.* Anni communes & ordinati apud Hebreos erant anni lunares, quos ut ad solares reducuerint, utebantur embolismis, seu mensem decimuntrem Adar per certa & stata intervalla intercalabant. Embolismos illos Angelus omisit; quamobrem dicit: *Septuaginta hebdomade abbreviata sunt super populum tuum,* &c. Sed

Ad prophetiam intelligentiam, & aliarum difficultatum solutionem observa, 1. Cum Angelus dicit, sexaginta novem fore hebdomadas usque ad Christum Ducem, verba illa, *usque ad Christum Ducem*, non significare diem incarnationis, vel nativitatis Christi, sed tempus illud, quo cepturus erat manifestari homini, praedicare, & docere, quod tempus inchoatum est ab ejus baptismo, in quo testimonium hoc accipit a Patre suo: *Hic est Filius meus dilectus, & a quo post tres annos & menses aliquot a Judaeis crucifixus est.*

2. Cum Angelus ait: *Confirmabit autem pactum multis hebdomada una, & in medio hebdomadis deficer hostia & sacrificium*, loquitur de Septuaginta hebdomada, in cuius dimidio posteriore Christus pactum suum, hoc est novum testamentum & novam legem, confirmatus erat miraculis, & ipsa sua morte, per quam sacrificia & hostia legis veteris erant excludenda: unde hebdomades Septuaginta in ipsa morte Christi terminata fuerunt.

3. Cum Angelus ait: *Civitatem & sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo, & finis ejus vixiras, & post finem belli statuam desolatio;* non significat, hoc Septuaginta hebdomades complendam esse; hae enim non nisi annis post Christi mortem 40. contingunt, sed praeceps attingit pœnam, qua Judæi propter peccatum negandi & occidendi Christum multandi erant: neque hic Angelus omnia prædicet eo ordine, quo postea facta sunt; quod familiare est Prophetis, ut mysteria magis occultentur, & sermonibus propheticis obcuritas aliqua concilietur.

At inquires denique. Videtur hebdomadum Septuaginta initium sumendum esse, non à vigesimo, sed à septimo Artaxerxis anno. 1. enim ab hoc anno ad eum, quo Christus occisus est, inveniuntur anni solares 490. 2. Ex libro primo Eldæ cap. 7. Artaxerxes dicitur septimo regni sui anno. Eldæ dedisse omnem petitionem ejus. At cum jam extrectum esset templum, quid aliud melius optare, vel postulare potuit, quam potestatem urbis reædificandæ: Ergo, &c. R. neg. ant. Nam propter verba Angeli, *Ab exitu sermonis, ut iterum adfiscetur Jerusalem, Septuaginta hebdomades necessariò inchoanda sunt ab eo anno, quo Artaxerxes decretum de reædificanda*

Simonnet Theol. Tom. II.

urbis extruendæ mentio fit.

Ad primam autem antecedentis probationem Resp. minimè necessarium esse, ut ab eo anno, quo Septuaginta hebdomades incoantur, assignentur anni solares 490. usque ad Christi mortem: cùm enim Angelus Prophetam Hebraum alloqueretur rationi omnino convenit, afferere illum locutum esse non de annis, quibus gentes exteræ, putat Romani, utebantur, sed de annis, quibus utebantur Hebrei: Hebrei autem utebantur annis lunaribus, quamvis, ut jam notatum est, per certa & stata intervalla mensem secundum Adar intercalando, eos solaribus aequaliter. Quod vero annos lunares sine embolismis seu mensibus intercalaribus intelligenter, facit significavit Prophetæ, hebdomadas illas vocando abbreviaras.

Obj. 3. Aggæi prophetia Christo convenire non potest. Ergo, &c. Prob. ant. Nam 1. haec verba: *Ego commovebo cælum, & terram, mares, & aridam, & movebo omnes gentes*, impleta non sunt in adventu Christi. 2. In hac prophetia apparet supponitur, ut nos etiam volumus, Messiam ingressum templum, quod tempore Aggæi adificatum fuit. At hoc templo non duravit usque ad tempus, quo Christus advenit. Herodes enim anno regni sui 18. illud destruxit, & aliud in loco ejus ab ipsis fundamentis adificavit intra ipsam annorum octo.

R. neg. ant. Ad 1. prob. R. verba illa, *Commovo bo cælum, & terram, &c.* impleta fuisse in primo adventu Christi: quando scilicet Angeli e cælo descendentes, gloriæ Deo cecinerunt, nox clarius resplenduit, quam dies, stella in Oriente apparuit, & Magos duxit ad præsepe, & ut refert sanctus Thomas hic q. 36. a. 3. ad 3. Romæ fluxit oleum, & in Hispania tres ioles apparuerunt, paulatim in unum coeientes, que qui viderunt, ius proculdubio, præ admiratione & rerum novitate, commoti sunt.

Potest etiam probabiliiter responderi, per verba illa, *Commovo bo cælum, &c.* prænuntiata fuisse bella civilia Romanorum, quæ aliquantò ante primum Christi adventum terra marique gesta sunt, quibus concussa res publica Romana pene concidit, & ex quibus toto pene orbe ingentes perturbationes exortæ sunt, donec Augustinus superat & extinctis æmulis, solus rerum summa potitus est, eoque imperante, tranquillitas ubique restituta est, quo tandem tempore advenit Desideratus cunctis gentibus.

Ad 2. prob. R. Templum Aggæi tempore adificatum, non ita solo æquatum fuisse, & ab ipsis fundamentis saltem quoad omnes sui partes, ab Herode destrutum, ut non poterit, post restorationem ab eodem Herode factam, idem quod antea in morali æstimatione centeri, & secundum usitatum hominum loquendi modum, idem quod antea, dici: unde Joan. cap. 2. Christo dicenti: *Solvite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud*, responderunt Judæi: *Quodriginta & sex annis adificatum est templum hoc, & tu in tribus diebus excitabis illud?* Hoc autem dicendo, intelligebant templum, quod Aggæi tempore extrectum fuerat: nam tota Herodis adificatio absoluta est spatio annorum octo, ut testatur Iosephus libro 13. antiquitatum judaicarum cap. 13.